

แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

Guidelines for Using Information Technology to Develop the Educational Administration Process in Opportunity Expansion Schools in Phop Phra District, Tak Province

อภิวัฒน์ ยอดอินทร์¹, สุรพงษ์ แสงสีมุข², สุภาพรณ กิตติรัชฎานนท์³

^{1,2,3}วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, ตาก, ประเทศไทย

Aphiwat Yot-In¹, Suraphong Saengseemuk², Suphaporn Kittiruchadanon³

^{1,2,3}Northern College, Tak, Thailand

✉: aphiwat.yo@hotmail.com

(Corresponding Email)

Received: 22 April 2025; Revised: 29 April 2025; Accepted: 02 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก และ 2) หาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 231 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03) เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การสะท้อนผล ($\bar{X}$ = 4.13) สูงที่สุด รองลงมาคือ การนำไปปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.06) การวางแผน ($\bar{X}$ = 4.02) การออกแบบ ($\bar{X}$ = 4.01) และการประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.92) ต่ำที่สุด ตามลำดับ ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา คือ การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาเทคโนโลยีไม่เพียงพอ ไม่ตรงความต้องการ พี่เลี้ยงสอนงานไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่เชื่อมต่อเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น การจัดให้มีข้อมูลย้อนกลับทำไม่ทั่วถึง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดการประชุมให้ร่วมกันวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และวางแผนการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาให้ครอบคลุม มีการกำหนดเนื้อหาเทคโนโลยีสารสนเทศในหลักสูตรทุกช่วงชั้น จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการสอนให้เหมาะสม ใช้แบบสำรวจออนไลน์เพื่อประเมินผลความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นและร่วมกันพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อทำให้ความเป็นธรรมอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, กระบวนการบริหาร

Abstract

This research employed a mixed-method research design. The objectives were: 1) to examine the current conditions and challenges in using information technology for school administration in Opportunity Expansion Schools in Phop Phra District, Tak Province; and 2) to propose guidelines for enhancing the use of information technology in school administration within the same context. The investigation was implemented in two sequential phases. The sample comprised 231 school administrators and teachers from Opportunity Expansion Schools under the Tak Primary Educational Service Area Office 2, in conjunction with nine subject-matter experts. Data collection tools encompassed structured questionnaires and interview protocols. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics by frequency, percentage, mean, and standard deviation while qualitative data were examined through content analysis. Findings indicated that the overall level of information technology utilization in administrative practices was high ($\bar{X} = 4.03$). Among the assessed dimensions, reflective practice received the highest rating ($\bar{X} = 4.13$), followed by implementation ($\bar{X} = 4.06$), planning ($\bar{X} = 4.02$), design ($\bar{X} = 4.01$), and evaluation ($\bar{X} = 3.92$), respectively. Principal challenges encountered encompassed: insufficient budget allocation for technology procurement, misalignment between resources and actual needs, shortage of qualified mentors, inadequate inter-agency collaboration, and underdeveloped reflective mechanisms. Regarding the suggested interventions, educational institutions are encouraged to convene collaborative forums to analyze contextual factors and co-develop policies, visions, and strategic plans for comprehensive technology integration. Furthermore, information technology should be embedded across all levels of the curriculum, with sufficient budgetary support for the development of instructional media, innovation, and technological infrastructure. Online feedback mechanisms should be employed to assess the quality of school-community partnerships, thereby enabling inclusive stakeholder engagement and participatory decision-making in budget planning processes.

Keyword: Information technology, Opportunity Expansion Schools, Administration process

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 มาตรา 65 ระบุให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ว่าด้วยการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Sharing Data) การส่งเสริมความร่วมมือ บูรณาการกับทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก พัฒนาประสิทธิภาพของเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการจัดสรรงบประมาณทรัพยากรทางการศึกษา โดยยึดหลักความจำเป็นและพื้นที่เป็นฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2565) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ที่กำหนดเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ให้นำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศในหน่วยงานให้มีระบบข้อมูลจัดการและรายงาน พัฒนาระบบพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุม มีประสิทธิภาพสูงสุด จัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมในทุกระดับและเพียงพอต่อความต้องการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและถูกต้องเพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาของสมจิตร์ ขวัญแดง (2560) พบว่า ครูยังมีข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ขาดการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยี ขาดการวางแผนในการใช้ประโยชน์และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ญัฐพงศ์ แก้วรากมุก (2563) พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษายังรวมถึง การขาดการนำไปใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ การไม่ใช้ระบบสารสนเทศในการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ การบริหารการเงิน การจัดสรรงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน รวมถึงการประสานงานและการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และกิจการนักเรียน ด้านนิขารีย์ เหลืองอร่าม (2562) พบว่า สถานศึกษาขาดการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ที่เป็นระบบ ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศ และรายงานข้อมูลวิชาการยังไม่มี ความรวดเร็วและครอบคลุมเพียงพอ รวมถึงการขาดการใช้รายงานผลการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชี การขาดการประสานงานเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษา การขาดการใช้โปรแกรมสำหรับจัดเก็บข้อมูล และการขาดช่องทางการติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน จากแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566 – 2570 จังหวัดตาก (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก, 2565) พบว่ามีข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่สามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่ห่างไกลและภูเขาสูง การคมนาคมไม่สะดวก และบางพื้นที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยุคใหม่ในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว จากบริบทดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานการศึกษา สถานศึกษา และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แผนพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566 – 2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2566) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการใช้ระบบสารสนเทศในหน่วยงาน ส่งเสริมการใช้ระบบพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้ครอบคลุมทั้งเขตพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เช่นกัน

สภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สารสนเทศในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปฏิบัติงาน การควบคุม การติดตาม และการประเมินผล ตลอดจนการรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษา อันเป็นกลไกหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันมีส่วนช่วยให้การปฏิบัติงานและการบริหารจัดการสถานศึกษา บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร สถานศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลใน

การแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษา หรือแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันต่อยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก กำหนดขอบเขตเนื้อหา แหล่งข้อมูลและตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดเนื้อหาจากแนวคิดการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) มี 5 ด้าน คือ การวางแผน (Plan) การออกแบบ (Design) การนำไปปฏิบัติ (Implement) การประเมินผล (Evaluation) และการสะท้อนผล (Reflection) ตามลำดับ

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 แหล่งตามระเบียบวิธีวิจัย คือ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 593 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 33 คน และครูผู้สอน จำนวน 560 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเทียบตารางของเครซีและมอร์แกนได้จำนวน 231 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 33 คน ใช้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูผู้สอน 198 คน เทียบสัดส่วนครูผู้สอนรายโรงเรียน แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Randomization)

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน กำหนดคุณสมบัติประสบการณ์ คุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้แก่ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่

3.1 สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก

3.2 แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 17 โรงเรียน รวม 231 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบปรนัยกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice)

ตอนที่ 2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นแบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ (Multiple Response)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของสถานศึกษา จากเอกสารและรายงานวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิด ความหมาย ความสำคัญและวิธีดำเนินการ สรุปเป็นนิยามปฏิบัติการตามขอบเขตเนื้อหา

2. สร้างข้อคำถามตามกรอบเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ข้อคำถามสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ

3. เสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องการใช้ภาษา ความสอดคล้องกับเนื้อหา และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามกับความครอบคลุมเนื้อหา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

4. นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุง จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณวุฒิพิเศษบัณฑิตการบริหารการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความตรง

เชิงเนื้อหา โดยใช้การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item - Objective Congruence) ได้ค่า IOC แบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ระหว่าง 0.60 - 1.00 ทุกข้อ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .987 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยการส่งมอบหนังสือต่อผู้บริหารสถานศึกษา แจกแบบสอบถาม ชี้แจงทำความเข้าใจและนัดหมายเก็บแบบสอบถามคืน และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามจำนวน 231 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์และประมวลผลแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป คือ ตอนที่ 1 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตอนที่ 3 หาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโททางวิชาการหรือการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 3 ปี ได้แก่ อาจารย์สถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 1 คน ศึกษาในเทศก์ 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) ใช้เป็นข้อคำถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแบบปลายเปิด (Open-End) จำนวน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
2. นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละชั้น ๆ ละ 3 ข้อ และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ข้อที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดในแต่ละชั้น ๆ ละ 3 ข้อ
3. นำข้อคำถามมาสรุปอุปนัย เพื่อยกร่างเป็นข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตทั้ง 5 ชั้น
4. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความครอบคลุม และความสอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง
5. จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับใหม่ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิธีการเก็บข้อมูล ประสานขออนุญาตกับผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการส่วนตัว เสนอชื่อและขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ส่งหนังสือและแบบสัมภาษณ์ นัดหมายและดำเนินการตามกำหนด นำบันทึกผลการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาพิมพ์สรุปรวมรายด้านเรียงเป็นรายบุคคลแล้วสรุปอุปนัยวิเคราะห์ความสอดคล้องความคิดเห็นด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ จัดลำดับตามความถี่จากสูงไปหาต่ำ เสนอในรูปตารางวิเคราะห์เนื้อหาตามลำดับ อภิปรายใต้ตารางด้วยความเรียง

4. ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาโดยรวม

ขั้นที่	รายการ	สภาพการใช้		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	<i>S. D.</i>		
1	การวางแผน (Plan)	4.02	0.42	มาก	3
2	การออกแบบ (Design)	4.01	0.44	มาก	4
3	การนำไปปฏิบัติ (Implement)	4.06	0.44	มาก	2
4	การประเมินผล (Evaluation)	3.92	0.51	มาก	5
5	การสะท้อนผล (Reflection)	4.13	0.43	มาก	1
โดยรวม		4.03	0.39	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก โดยรวมการใช้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, *S.D.* = 0.39) เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การสะท้อนผล สูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.13, *S.D.* = 0.43) รองลงมาคือ การนำไปปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.06, *S.D.* = 0.44), การวางแผน ($\bar{X}$ = 4.02, *S.D.* = 0.42) และการออกแบบ ($\bar{X}$ = 4.01, *S.D.* = 0.44) ตามลำดับ ส่วนการประเมินผล ต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.92, *S.D.* = 0.51) ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรมีการประเมินผล การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประชุมผู้ปกครองหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกครั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ผลการศึกษาปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีผลแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละสูงสุดรายชั้นปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา

ขั้นที่	สภาพปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดในแต่ละชั้น	ร้อยละ	ลำดับที่
1	การวางแผนจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัล ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนและผู้เรียน	20.34	5
2	การแต่งตั้งมอบหมายให้บุคลากรเป็นพี่เลี้ยงสอนงานเทคโนโลยีไม่ได้รับ การยอมรับ การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องเพราะพี่เลี้ยงมีภาระงานมาก	21.65	4

3	การจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อการสื่อสารและเป็นแหล่งเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ	23.37	1
4	การจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณประจำปียังมีการใช้กระดาษจัดทำเอกสาร ขาดการเชื่อมต่อกับหน่วยงานเพื่อพัฒนาระบบ	23.37	1
5	การทบทวน เก็บรวบรวมข้อมูลผลการบริหารงบประมาณอยู่ในวงจำกัด ครูผู้สอนอื่นไม่ได้รับโอกาสให้ร่วมเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง	22.95	3

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ขึ้นการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อสื่อสารและเป็นแหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ และขึ้นการประเมินผล การจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณประจำปียังมีการใช้กระดาษจัดทำเอกสาร ขาดการเชื่อมต่อกับหน่วยงานเพื่อพัฒนาระบบ สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.37 เท่ากัน ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนจัดทางงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกเพื่อพัฒนาการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก แต่ละชั้นมีผลดังนี้

3.1 ขึ้นการวางแผน สถานศึกษาควรจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์บริบท SWOT Analysis ของผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และวางแผนการใช้เทคโนโลยีให้ครอบคลุมภาระงานทั้ง 4 ด้าน มีการนำระบบบัญชีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการงบประมาณ ให้สามารถวางแผนและติดตามงบประมาณได้อย่างแม่นยำ ลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากการจัดการแบบเดิม และมีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

3.2 ขึ้นการออกแบบ สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายให้มีเนื้อหาการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศในหลักสูตรทุกช่วงชั้น จัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ในการจัดทำหลักสูตรการสอนเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และแต่งตั้งผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อใช้บริหารงานวิชาการที่มีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีตามลำดับ

3.3 ขึ้นการนำไปปฏิบัติ สถานศึกษาควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการสอน สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกลุ่ม PLC ออนไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และสนับสนุนให้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการปฏิบัติงานธุรการ การเงินและพัสดุที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ตามลำดับ

3.4 ขึ้นการประเมินผล สถานศึกษาควรมีการใช้แบบสำรวจออนไลน์ในการประเมินผลความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นข้อมูลวางแผนพัฒนางาน มีการพัฒนาแอปพลิเคชันติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอน พัฒนาดตนเองของครูและนักเรียน และมีการใช้โปรแกรมจัดการคลังเอกสารให้เข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วแทนกระดาษจัดทำเอกสารให้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ตามลำดับ

3.5 ขึ้นการสะท้อนผล สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและ

ร่วมพิจารณาจัดสรร กระจายงบประมาณเพื่อความเป็นธรรม มีการประชุมออนไลน์ให้ร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการพัฒนาโรงเรียนอย่างทั่วถึง และมีการใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นให้สะท้อนผลการบริหารและนำไปใช้พัฒนาโรงเรียน ตามลำดับ

ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดรูปแบบและวิธีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลและร่วมให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการนำผลการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่สถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างทันทั่วถึง สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การส่งเสริมให้มีการแสวงหาแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ การจัดทำแผน กำกับการดำเนินงาน และการทบทวนวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ซึ่งระบุว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลถือเป็นการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change Management) ที่มีเป้าหมายสำคัญในการส่งเสริมให้ครูยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งมีลักษณะที่ซับซ้อนและท้าทาย การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจึงควรดำเนินการผ่านกิจกรรมหลัก ได้แก่ การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา (Setting Direction) การพัฒนาบุคลากร (Developing People) และการปรับโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป (Redesigning the Organization to Meet Changing Demand) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำในการน้อมรับและประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าวกับตนเองก่อน จึงจะสามารถเผยแพร่ ส่งเสริม และถ่ายทอดให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานศึกษาของสิทธิชัย สิมิ (2566) เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งระบุว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของชลิตา ดิษฐผักแว่น (2566) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน จากข้อค้นพบทั้งหมดข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา ควบคู่กับการได้รับความร่วมมือ

และการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร ผลการวิจัยในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาท หน้าที่และความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนผ่านสู่การบริหารยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไพชยนต์ อ่อนช้อย (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทั้งในด้านบุคลากร เครื่องมือ สื่อ และโปรแกรมดิจิทัล โดยการบริหารที่ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการปัจจัยภายในองค์กรอย่างมีระบบ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการทำงานให้มีความทันสมัย รวดเร็ว แม่นยำ และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและยั่งยืน

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก มีความชัดเจนที่สุดในสองขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นการนำไปปฏิบัติและขั้นการประเมินผล โดยในขั้นการนำไปปฏิบัตินั้น พบข้อจำกัดด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสำหรับใช้ในการสื่อสารและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ส่งผลให้สถานศึกษายังไม่สามารถเข้าถึงระบบเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ในขั้นการประเมินผล พบว่ายังคงมีการจัดทำรายงานการใช้จ่ายงบประมาณในรูปแบบเอกสารกระดาษ (Paper-Based) ซึ่งไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการที่สถานศึกษายังมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในกระบวนการวางแผนอย่างจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดทำค่าของงบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ซึ่งยังไม่แพร่หลายและมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ส่งผลให้การพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างเต็มศักยภาพ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชยานนท์ ทรัพย์ถาวรธานี (2567) เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ซึ่งระบุว่า การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในด้านการบริหารงบประมาณ การรายงานผล การติดตาม และการตรวจสอบผลการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นกระบวนการที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุนิษา สุภาวงศ์ (2567) เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการบริหารงาน ตลอดจนการติดตามผลเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า นั้นเป็นด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุดเช่นกัน ข้อค้นพบข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อุปสรรคในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดข้อมูลที่เพียงพอในการวางแผนเชิงระบบ ตลอดจนกระบวนการกำหนดแนวทางดำเนินงานที่มิได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง ส่งผลให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ดังนั้น ผู้บริหารที่มุ่งหวังจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำที่เปิดกว้างทางความคิด มีวิสัยทัศน์ และสามารถปรับตัวได้อย่างยืดหยุ่น เพื่อสร้างการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Stodd, J. (2014) ที่ศึกษาบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา ซึ่งชี้ว่า การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการรับฟังความคิดเห็นจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากชุมชนที่มีความไว้วางใจ ซึ่งถือเป็นกระบวนการคัดกรองทางสังคม (Social Filtering) ที่เอื้อต่อการสร้างการยอมรับ และเสริมสร้างอำนาจในการนำของผู้บริหารอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอบพพระ จังหวัดตาก ควรเริ่มต้นจากการจัดการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน อันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และการวางแผนการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาให้มีความครอบคลุมและเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรมีการบูรณาการเนื้อหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศลงในหลักสูตรทุกช่วงชั้น พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา อีกทั้ง ควรนำระบบสำรวจออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการพิจารณาการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสร้างความเป็นธรรม โปร่งใส และความเชื่อมั่นร่วมกันในกระบวนการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องครอบคลุมทั้งการดำเนินงานตามภารกิจด้านการบริหารทั่วไป และภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ดังนั้น การกำหนดแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงควรได้รับการกำหนดเป็นนโยบายในระดับสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยควบคู่ไปกับการสนับสนุนทรัพยากรและอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้งาน นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมบทบาทของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการใช้ในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยของสุนิษา สุภาวงศ์ (2567) ที่เสนอว่า ผู้บริหารควรมีทักษะพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ควบคู่กับการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการพัฒนาตนเองเพื่อให้อาจปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการบริหารงานทุกฝ่ายของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง เช่นเดียวกับงานวิจัยของวรวิทย์ ดุลย์สุข (2565) ซึ่งพบว่า สถานศึกษาควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สามารถใช้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการระดมทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ และเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย ให้เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ งานวิจัยของเกื้อกุล วัชชุม (2567) ยังชี้ให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะต่อการวางแผนการใช้งบประมาณ เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเสริมสร้างความมั่นใจให้กับครูผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานอย่างเต็มศักยภาพ โดยไม่ต้องกังวลต่อความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการใช้อำนาจเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ กำหนด

เป้าหมายหรือภาพความสำเร็จอย่างชัดเจน และคำนึงถึงความต้องการของชุมชนอย่างรอบด้าน อีกทั้งต้องสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับครูและผู้เรียน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องดำเนินไปภายใต้แนวทางของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งเน้นการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการใช้กลยุทธ์เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการ เปรียบเทียบได้กับแนวคิดของอารีย์ น้ำใจดี และ พิษณุภา ยืนยาว (2562) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งเสริมความสำเร็จในการบริหารที่มีลักษณะทันสมัย รวดเร็ว แม่นยำ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะการมีกลยุทธ์ดิจิทัล (Digital Strategy) ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่าน โดยใช้ขีดความสามารถทางเทคโนโลยีมาสนับสนุนการดำเนินงาน ให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัล ทั้งนี้ กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมายของสถานศึกษา รวมถึงสามารถส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้รับบริการและผู้ปฏิบัติงาน อันนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว และเกิดผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยให้มีการนำการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากำหนดเป็นเนื้อหาในการฝึกอบรมปฏิบัติการ (Work Shop) เพื่อเพิ่มศักยภาพและทักษะการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ
2. กลุ่มบริหารงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ให้ครอบคลุมกระบวนการบริหารทั้ง 5 ชั้น ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงนโยบายและแผนการพัฒนาศักยภาพของสำนักงานเขตให้มีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. กลุ่มโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ของผู้บริหารในกลุ่ม เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แบ่งปันความรู้จะช่วยให้ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น
4. สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายใน เพื่อส่งเสริมให้ครูมีการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างภาวะผู้นำให้เกิดการหมุนเวียนการแบ่งปันความรู้ในกลุ่ม
5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ ทักษะและความสนใจของครูทุกคนในสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนมอบหมายงาน
6. ครูผู้สอนควรให้ความร่วมมือ เปิดกว้างเพื่อยอมรับและร่วมกิจกรรมการสอนงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูพี่เลี้ยงต้นแบบ ร่วมในการเสวนา อภิปรายโต้ตอบในการสะท้อนผลการใช้เทคโนโลยีพัฒนาตนเอง การปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาบนพื้นที่สูงที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน
3. ควรมีการวิจัยเรื่อง ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21
4. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- เกื้อกุล วะชุม. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 12(47), 100–110.
- ชลิตา ดิษฐผักแว่น. (2566). *แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น].
- ณัฐพงศ์ แก้วรากมข. (2563). *สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา].
- ณิชารีย์ เหลืองอร่าม. (2562). *แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- ไพชนนต์ อ่อนซ้อย. (2563). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ].
- วรัชญ์ ดุลสุข. (2565). *การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น].
- วิชานนท์ ทรัพย์ถาวรธานี. (2567). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

- สิทธิชัย สิมิ. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนิชา สุภาวงศ์. (2567). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงดาหาร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 12(48), 23–34.
- สมจิตร ขวัญแดง. (2560). สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570. กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2565). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566–2570 จังหวัดตาก. กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2565). แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อารีย์ น้ำใจดี, และ พิชญาภา ยืนยาว. (2562, 11–12 กรกฎาคม). ผู้นำกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 11 (หน้า 1–10). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Stodd, J. (2016). 10 reasons for social leadership. *Julian Stodd's Learning Blog*.
<https://julianstodd.wordpress.com/2016/07/09/10-reasons-for-social-leadership/>